

Myndighetsnätverket för klimatanpassning

Året 2021

HÄNT UNDER ÅRET	3
MÖTEN	4
ARBETSGRUPPER	4
Webutbildning för kunskapsuppbyggnad med avseende slamströmmar i branta slänter	4
Myndighetssamverkan för ökad kunskap om smittspridning via vatten i ett förändrat klimat	5
Utveckling av metodik för analys av skador på allmänna vägnätet till följd av skogsbruksåtgärder	5
Användarhandledning för klimatanpassningsåtgärder i kustzonen	5
Förändringsledningskurser för myndighetsnätverket för klimatanpassning	6

Hänt under året

Två nya medlemmar har under året anslutit sig till nätverket, Sjöfartsverket och Statens väg- och trafikinstitut (VTI). Det innebär att nätverket vid årsskiftet 2021/2022 bestod av 29 nationella myndigheter, länsstyrelserna, som valt att delta i nätverket via representation, och Sveriges kommuner och regioner.

Webbportalen Klimatanpassning.se fortsätter att vara välbesökt. Under 2021 uppgick antal besök till totalt 81 244, vilket är en ökning med 32 procent jämfört med 2020.

Fyra nyhetsbrev skickades ut till 1413 prenumeranter med nätverket som avsändare.

Fyra nätverksmöten har hållits. Enligt önskemål från medlemmarna har SMHI under året erbjudit sektorsvisa diskussioner i anslutning till ordinarie möten. I de fall minst tre medlemmar anmält intresse för att diskutera en viss sektor har SMHI anordnat ett diskussionsmöte. Tre diskussioner har genomförts om bebyggelse och byggnader, sex om människors hälsa och två om energiförsörjning. Diskussionerna har rört bland annat effektindikatorer, resultat och erfarenheter från genomförda klimat- och sårbarhetsanalyser, underlag till Nationella Expertrådets rapport samt informationsdelning.

I mars anordnades ett seminarium vid vilket arbetsgrupperna som var verksamma under 2020 presenterade resultaten av arbetet. Över 80 personer deltog och seminariet filmades och tillgängliggjordes på klimatanpassning.se.

Sex arbetsgrupper har finansierats med medel som avsatts för arbete initierat inom nätverket under 2021. I arbetsgrupperna har nio nationella myndigheter som är medlemmar i nätverket och flera länsstyrelser medverkat, och därtill andra organisationer som inte är medlemmar. Medverkande aktörer bedöms ha stärkts genom informationsdelning och kompetenshöjning. En arbetsgrupp erbjuder till exempel en utbildning i förändringsledning för nätverkets medlemmar. Arbetsgrupperna har även stärkt aktörer i samhället genom att:

- utveckla kunskap och data, exempelvis kartsnitt som kan användas för beslut om skyddsåtgärder i kustzonen och klimatanpassningspaket bestående av handledning, geodata och stödmaterial riktat till kommuner.
- öka engagemang och sprida kunskap i samhället, genom att vid seminarier, i rapporter och/eller via medverkande myndigheters webbplatser tillgängliggöra kunskap om till exempel smittspridning via vatten i ett förändrat klimat.
- verka för förbättringar av ramverk och styrmedel, exempelvis genom metodutveckling för analys av skador på allmänna vägnätet till följd av skogsbruksåtgärder

Nätverket har bidragit till att ta fram en film om de av regeringen prioriterade utmaningarna som kan uppstå i Sverige när klimatet förändras. Syftet med filmen är att ge en ökad förståelse för klimateffekter och behovet av att genomföra klimat- och sårbarhetsanalyser.

En utvärdering av hur medlemmarna uppfattat nätverket genomfördes i november. 14 av de 22 svarande anser att Myndighetsnätverket för klimatanpassning har bidragit till ökad samverkan i hög grad och åtta i viss grad. 10 av de 22 svarande anser att nätverkets arbetsgrupper bidragit till en ökad kunskapsnivå hos målgrupperna i hög grad och 12 i viss grad.

Möten

Två av de fyra mötena (januari och augusti) var kortare videomöten och två (april och november) heldagsmöten. Heldagsmötet under våren genomfördes som videomöte på grund av covid-19, medan hösten möte skedde på plats hos en av medlemmarna (Riksantikvarieämbetet) i Stockholm.

Vid varje möte delade medlemmarna information, genom att information samlades in från alla medlemmar och sammanställdes i ett gemensamt dokument för informationsdelning. Därtill fick deltagande parter information om vad som är aktuellt på Klimatanpassning.se och pågående arbetsgrupper följdes upp. Utöver detta har medlemmarna föreslagit särskilda fördjupningspunkter till de olika mötena.

Året inleddes med ett videomöte i januari under vilket Boverket presenterade en jämförande studie som genomförts av olika länders klimatanpassningsportaler.

Vid mötet i april ledde forskningsprojektet "Making sense of adaptation" medlemmarna i en workshop med syfte att reflektera över anpassningsfrågan i ett vidare perspektiv. Framtidsvisioner kring samhällets anpassning utforskades och i gemensamma diskussioner och framtida utmaningar och möjligheter belystes.

Vid augustimötet beslutade nätverket om en process för ansökan om medlemskap. Därtill diskuterades behovet av förbättrad informationsdelning och verktyg för detta. Utöver det presenterade Naturvårdsverket sitt arbete med naturbaserade lösningar.

Vid mötet i november diskuterades hur nätverket kan utvecklas för att fylla befintliga behov utöver informationsdelning. Vidare fick deltagarna information om kommande rapporter från Nationella expertrådet för klimatanpassning och IPCC. Mötet innehöll även speed-dating, som metod för att hitta gemensamma intressen mellan deltagarna.

Samtliga mötesanteckningar från alla möten under året och informationsdelningsdokument finns sparade på nätverkets samarbetsyta på Hive.

Arbetsgrupper

En stor del av nätverkets arbete sker i arbetsgrupperna. Två insamlingar av idéskisser genomfördes, en i mars och en i juni. Efter omröstning tilldelades fyra arbetsgrupper medel i mars och två i juni. I augusti erbjöds möjlighet för befintliga arbetsgrupper att äska mer medel och en arbetsgrupp som dragit tillbaka sin idéskiss under ansökningsprocessen i juni att skicka in en uppdaterad version.

Webutbildning för kunskapsuppbyggnad med avseende slamströmmar i branta slänter

Deltagande parter: Statens geotekniska institut (sammankallande), Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Skogsstyrelsen, Sveriges geologiska undersökning och Trafikverket

Arbetsgruppens syfte var att höja kunskapsnivån om slamströmmar i landet. Kunskap och helhetsförståelse kring slamströmmar är ofta låg och intervjuer har visat att många efterlyser bättre underlag kring förutsättningar för slamströmmar i förhållande till lokala geologiska och topografiska förhållanden, vilka väderförhållanden som kan trigga dem, hur risken kan bedömas och hanteras i samband med samhällsutveckling och -planering. Kommunerna, länsstyrelser, konsulter, skogliga tjänstemän utgör målgrupp för webbutbildningen. Kursen riktas i första hand till handläggare på kommuner och konsulter då de ska tillämpa PBL (Plan- och bygglagen) och identifiera geotekniska säkerhetsfrågor i olika skeden av planprocessen.

Längre sjukskrivning hos nyckelpersoner under projektets gång har gjort att arbetsgruppen inte hann klart med sitt arbete under 2021. Arbetet planeras att slutföras under 2022.

Myndighetssamverkan för ökad kunskap om smittspridning via vatten i ett förändrat klimat

Deltagande parter: Livsmedelsverket (sammankallande), SMHI, Lunds tekniska högskola och Havs- och Vattenmyndigheten

Arbetsgruppens syfte var att öka kunskapen om smittspridning via vatten.

I oktober hölls en workshop med personal från de ingående parterna, **i syfte** att diskutera begrepp och metoder samt att identifiera förbättringspotential för att kunna möta framtida behov från identifierade avvärmare (kommuner, vattenvårdsförbund, VA-utövare). Identifierade förbättringsområden sammanställdes i en intern rapport. Eventuellt kommer denna rapport publiceras under 2022.

I december hölls ett seminarium vid vilket utmaningarna presenterades och exempel gavs på olika åtgärder som kan vidtas längs vattnets väg från skyfall till konsument för att minska risken för smittspridning i ett framtida klimat. Seminariet lockade drygt 120 deltagare, majoriteten utgjordes av identifierade avvärmare; kommuner, vattenvårdsförbund, VA-utövare.

Utveckling av metodik för analys av skador på allmänna vägnätet till följd av skogsbruksåtgärder

Deltagande parter: Trafikverket (sammankallande), Skogsstyrelsen och Statens geotekniska institut

Arbetsgruppens syfte var att bidra till att ge samhället en tydligare bild av hur skogsbruk påverkar det allmänna vägnätet genom att utveckla och testa en metodik baserad på geografiska analyser i GIS där eventuella samband mellan vägsador och utförda avverkningar undersöks.

Metodikerna kunde testas genom att data utvecklats och utbytts mellan deltagande myndigheter. Därtill har informationsdelningen ökat mellan myndigheterna och även kunskapen om vilka data som finns tillgängliga hos respektive myndighet. En slutlig rapportering kommer att ske med syftet att öka engagemang och sprida kunskap i samhället.

Användarhandledning för klimatanpassningsåtgärder i kustzonen

Deltagande parter: Sveriges geologiska undersökning (sammankallande), Statens geotekniska institut, Lunds tekniska högskola, Länsstyrelsen Skåne

Arbetsgruppens syfte har varit att ta fram användarstöd för att förstå kust- och erosionsförhållanden, baserat på befintligt kunskapsunderlag, för arbete med kustzonsförvaltning och klimatanpassningsåtgärder i kustzonen.

Ett användarstöd i form av nio stycken presentationer har spelats in baserade på den kunskap och det kunskapsunderlag som denna arbetsgrupp tidigare tagit fram och ska vara ett användarstöd till det. Målgruppen är bred, men återkoppling har kommit från framförallt kommunala och statliga tjänstepersoner som önskat detta material.

Filmerna kommer läggas ut med undertexter via SGU:s hemsida tillsammans med tillhörande PDF-dokument där alla kan komma åt dem.

Geodata för klimatanpassning - Klimatanpassningspaket

Deltagande parter: Lantmäteriet (sammankallande), Trafikverket, Länsstyrelsen Värmlands, Länsstyrelsen Kalmar, Statens geotekniska institut, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Boverket, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut och Rymdstyrelsen

Syftet med arbetsgruppen har varit att underlätta för klimatanpassningsaktörer att lättare hitta och använda geodata och stödmaterial inom efterfrågade teman / händelsescenarier / användningsområden.

Tre pilotpaket har tagits fram bestående av handledning, geodata och stödmaterial för värmebölja, översvämning orsakad av skyfall och markrörelser.

Målgrupp för paketen är främst kommuner som inte kommit så långt i klimatanpassningsarbetet. Stödet avser bidra i arbetet med att initiera och underlätta kommunens förebyggande arbete med klimatrelaterade risker relaterat till frågor som kan upp komma i samband med kommunal fysisk planering. Paketen har publicerats på klimatanpassning.se och i planeringskatalogen.

Projektet avslutas med ett öppet seminarium under i januari 2022, då projektets resultat presenteras. Ca 80 deltagare är anmälda, framför allt myndigheter, länsstyrelser och kommuner.

Förändringsledningskurser för myndighetsnätverket för klimatanpassning

Deltagande parter: Länsstyrelsen Jönköping (sammankallande), Statens geotekniska institut, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Arbetsgruppens syfte var att öka och växla upp myndighetsnätverkets förmåga till samverkan, och därmed möjliggöra ett arbetssätt som gynnar myndigheternas genomförandegrad av Klimatanpassningsförordningens bestämmelser och myndigheternas respektive uppdrag inom klimatanpassning.

Kursen har stärkt deltagarna i arbetet med förändringsledning, vilket ökar möjligheterna med att lyckas med klimatanpassningsarbetet. Verktygen i kursen gör det lättare att bryta ner arbetet och kommunicera det, varvid kvalitén i olika uppdrag och projekt ökar. Kursen gav tips på hur man kan skapa intresse för sakfrågan och hur man skapar bättre förutsättningar för att prioritera rätt saker.